

ZAJÍMAVOSTI Z DÍLA K. ROYOVÉ

II. – Humor v díle K.R.

Nelze říci, že K. Royová je humoristickou autorkou a že by napsala něco ve stylu „Rysavé jalovice“ od M. Kukučina nebo „Sváka Ragana“ z pera Ela Šándora (jehož díla vycházela ve vydavatelství Daniele Pažického na Myjavě stejně jako díla Royové). Nechtěla pobavit, „nesmutnou“ stránku jejího díla bychom vystihli jednoznačně slovem „radost“, radost vyplývající z víry v Krista – tato radost je důvodem přirozené veselosti. (Jinak je Royová typem autorky, která píše „vážně“. Bylo jí jasné, že člověk, ba celá společnost vede duchovní zápas víry s hříchem, jehož výsledek má dalekosáhlé důsledky, časné i věčné.)

Jako vyloženě humorný mi se zapsal do paměti jen jeden výrok: „My evanjelici nemáme čachrovať s vierou ako žid s kožkami.“ Je třeba přiznat, že ho vyslovil evangelický farář v kázání proti „bludařům“ – aby je zesměšnil. Později jsem našel ještě další úsměvnou větu v románu Moc svetla: „Žena..., prejdi s ňou od najvážnejšieho predmetu ku kvetom, ona zabudne na všetko.“

Už minule jsem se zmínil o novele „Slnečné dieťa“ a jejím hrdinovi Š. Martinim který vyznívá jako „komik“, jenže i lidé, kteří se s ním setkávají, říkají, že to není humor, ale „sluneční nálada.“ Když sse mladý učitel představuje své třídě a vidí, jak jsou jeho svěřenci neupravení, nemytí a otrhaní, prohlásí: „Rád by som vám každému na privítanie ruku podal“, hovorím starostlivo obzerajúc moje dlane, „ale vidíte, nemôžem, mám také pekné čisté ruky a tie vaše sú ešte špinavé. Až odpoľudnia prijdete, každému, kto bude umytý, ruku podám.“ Děti se samozřejmě nenechaly zahanbit, takže s časem může kantor konstatovat: „Deti neprichádzajú už do školy ako turecké zástavy...“. Kromě dalších průpovědek mi utkvěly dvě scény. Nejprve ve vlaku, když Štefan cestuje domů na Vánoce – veselým způsobem utiší neklidné děti a pak vede dvě rozmluvy s průvodčím a revizorem; druhá se odehraje na školním inspektorátě, kde Štefan vysvětluje jisté pracovní nedorozumění. Cituji část rozhovoru s průvodčím:

„Bol ste doma na sviatky?“ spytujem sa ho.

„Nie, mal som službu, až k novému roku pôjdem!“

Tak ste sa nemohol prejest' vianočných koláčov?“

Svedčil so smiechem, že veru nie.

„No tak, vy ma retujete!“

„Já vás? Pred čím?“

Pred pokazením žalúdka! Mám tu hľa plnú kapsu koláčov, čo mi dobromyseľné vily nanosily.“...

Svedčil veselo, že také ratovanie snadno uskutoční.“

Nejde o to vypisovať humorné situácie, ale pochopiť humor Royovú. Našli bychom jej v jiných dílech, např. v nenucených rozmluvách budoucích učitelek v románě „Za presvedčenie“ a dalších příbězích odehrávajících se ve vyšších kruzích. Není to humor ponižující, přízemní či dvojmyslný – pokud ovšem není součástí charakteru postav zjevně negativních – ale laskavý, vstřícný, noblesní, čistý, inteligentní, ba pedagogický, vedoucí k dobrým skutkům. Přesvědčete se sami. Porovnáme-li humor Royovú a humor, který se prezentuje např. v televizi a na který jsme vlastně zvyklí, myslím, že se naše doba může mnohemu dobrému přiučit, aniž bychom všechno od Royovú kopírovali.

Marek Řičan

Příště: Obraz evangelické církve v díle K.R: